

Magyar horoszkóp: a kakukktojás éve

PROGNÓZIS Jövőre ismét lassulni fog a magyar gazdaság növekedése, és gyorsulni fog az áremelkedés

A magyar gazdasági számára jó hír, hogy 2014 – igaz, sok átmeneti, egyedi tényező hatására – de növekedési és inflációs szempontból az elmúlt évekhez képest kiugróan jónak tűnik. A rossz hír viszont az, hogy az elkövetkező évekhez képest is! Magyarán: 2015-től ismét lassulni fog a növekedés, és gyorsulni az áremelkedés.

Karsai Gábor,
GKI Gazdaságkutató Zrt.

A magyar gazdaság elmúlt években mutatott gyenge növekedési teljesítményét főleg a befektetési környezet, így a jogbiztonság hibás kormányzás következtében bekövetkezett romlása, a bankrendszer lefagyása, a beruházások alacsony szintje magyarázza. A növekedés jelenlegi gyorsulása átmeneti tényezők: a választási gazdaságpolitika és az EU-támogatások csúcstra járatásának a következménye. Magyarország nemzetközi megítélése magas adósság-megújítási szükséglete, alacsony potenciális növekedése és az európai normáktól számos vonatkozásban eltérő intézményrendszere miatt negatív, ami nehezíti a lehetőségek kihasználását, illetve egy esetleges kritikus helyzetben kockázatonövelő tényező.

A 2014 közepére kialakult gazdasági helyzet szebb képet mutat, mint amilyenre a GKI korábban számított, s amilyen a valóság. A javuló európai konjunktúra serkenti a magyar exportot; a választási gazdaságpolitika – főleg a diktált rezsiszűkítés – következtében növekszik a lakosság vásárlóereje, s ezzel egyes belföldi piacra termelő és szolgáltató cégek teljesítménye; az EU-támogatások csúcstra járatása következtében pedig emelkednek a beruházások is. Az európai összehasonlításban is jó idei eredmények azonban nagyrészt fenntarthatatlanok. Ezt jelzi például, hogy idén a GDP termelésének emelkedését jóval meghaladja a belföldi felhasználás bővülése.

Várhatóan folytatódik a piacgazdaságot és a hatalommegosztás intézményrendszerét mindinkább kiiktató, autokrata modell kiterjesztése, ahol a fő kormányzati cél a minél szélesebb körre kiterjedő politikai hatalom és a kedvezményezett társadalmi és üzleti csoportok pozíciójának erősítése. A tulajdon- és erőviszonyok átrendezése továbbra is megelőzi a növekedés szempontját. A jegybank mind kezdeményezései között lép fel a költségvetés finanszírozása és a növekedés előmozdítása érdekében, ami a jegybanki függetlenség igen sajátos értelmezése. A jogállami ellensúlyok lebontása után az állami döntések érdemi korlátja szinte csak az ország finanszírozhatósága.

Mivel emiatt a kormány mindenáron el akarja kerülni a túlzottdeficit-eljárás újraindulását, továbbra is prioritás a költségvetési hiánya és az államadósság kordában tartása. Ez 2014-ben még „csak” 3 százalékos alatti deficitet követel

A Magyar Nemzeti Bank aktivitása csökkenti a jegybanki tartalékokat, ami a kockázatok növekedését, majd hitelfelvételt tehet szükségessé

meg, de mivel legkésőbb 2015-17-ben már átlagosan évi 1 százalékponttal az államadósság arányát is csökkenteni kell, ennél is alacsonyabb hiányt kell elérni. Pillanatnyilag még nem ítéltető meg a paksi bővítésnek és finanszírozásának hatása az ország pénzügyi mozgásterére és megítélésre, sőt, az EU és Oroszország kapcsolatainak kiéleződése esetén jelenlegi formájában maga a projekt sem vehető biztosra.

A magyar kormány az EU-ban a lehetséges legalacsonyabb integrációs szinten igyekszik tartani az országot, hogy a nemzetközi szervezetek minél kevésbé szólhassanak bele törekvéseibe. A magyar kormány felfogása – az EU-támogatások és exportlehetőségek igenlése, az egységes piaci szabályozás és verseny elutasítása –, kiegészülve a keleti nyitás „politikai flörtjével” növekvő feszültségek forrása lehet, s az eddigienél élesebben szembe kerülhet az EU politikájával, például energetikai kérdésekben.

A kormányzat célja az állam finanszírozásában is az önerőre támaszkodás, vagyis a banki és lakossági források maximális bevonása, a külföldiek felé devizában történő eladósodás csökkentése. (A külföldi kézben levő forint- és deviza-államadósság aránya jelenleg több mint 60 százalékos.) Ennek hátránya, hogy elszívja a forrásokat az üzleti és lakossági beruházások elől, s ezáltal fékezi a növekedést. Tőke és hitel nélkül nincs fejlődés, az adott környezetben azonban ezek beáramlása legfeljebb korlátozottan várható. Mivel Magyarország a magas kötvényhozamok miatt jelenleg inkább a pénzügyi befektetők számára vonzó, a működőtőke-befektetők számára a jogbiztonság hiánya miatt nem, ez összességében a külföldi források csökkenéséhez vezethet, ami egy tőkeszegény

A kormány visszautasítja

A VÁLASZTÁSOKON ismét két-harmadot szerző – a kampanyban tömören csak folytatást ígérő kormánypártok – várhatóan nem változtatnak érdemben gazdaságpolitikájukon. Hivatalos dokumentumok egyelőre nincsenek, kormányprogram nem készült, a konvergencia-program pedig a kormány szerint is inkább csak technikai kivételnek tekinthető. Az EU, az EKB, az IMF, az OECD és a nemzetköz hitelműsítők

elmúlt hetekben és hónapokban megfogalmazott, sok tekintetben egybehangzó kritikáit és ajánlásait a kormány visszautasítja. Sok jel mutat arra, hogy a gazdaságpolitika formálásában a Nemzetgazdasági Minisztérium az eddigienél is kisebb szerepet játszik, a stratégiaalkotás részben az MNB-ben, főleg pedig a miniszterelnök környezetében – a kormánypárti frakciókon s nem a kormányon keresztül – történik.

ország számára nagyon kedvezőtlen.

Ugyanakkor az MNB az alacsony alapkamattal és a növekedési hitelprogrammal igyekszik serkenteni a gazdaságot. A belföldi piaci kereslet lanyhasága, a befektetési környezet bizonytalansága – ezen belül az állami beavatkozások, piacátrendezések és államosítások mind kiterjedtebbé válása, és a fejlesztések banki szempontból is gyakran kérdéses megtérülése – miatt azonban az általa

nos beruházási (és hitelezési) hajlandóság szerény. (Egy szűk kört nem számítva.) Ugyanakkor az MNB aktivitása csökkenti a jegybanki tartalékokat, ami a kockázatok növekedését, majd hitelfelvételt tehet szükségessé.

A tőkehiány kezelése néhány „jó” multinacionális céggel való egyedi megállapodást – ennek már vannak jelei –, s előbb-utóbb a bankokkal való valamiféle kiegyezést tenne szükségessé. Ennek mértéke a

gazdaságpolitika egyik kulcskérdése. Mivel a bankok teljes ellehetetlenítése az egyébként elérhető szerény növekedést is illuzórikussá tenné, a Kúria kompromisszumos állásfoglalása után a devizahitelek ügyében nem várható a végtörlesztéshez hasonlóan drasztikus banki terhekkel járó döntés. A terhek egyoldalúan bankokra hártása az EU számára is elfogadhatatlan, a költségvetésnek pedig nincs jelentős forrása a társfinanszírozásra. A legvalószínűbbnek az árfolyamgát kiterjesztése, a nemzeti eszközkezelő tevékenységének bővítése és ezzel a devizahitelek kivezetésének formális deklarálása tűnik.

Várhatóan folytatódik a belföldre szolgáltató piaci szektorok részleges államosítása, a piaci szereplők adózással és egyedi támogatással, jogszabályi tiltásokkal és ellenőrzésekkel, állami és önkormányzati megrendelésekkel való kormányzati szelektálása.

Mindez a hatékonyságra és a kereslethez való igazodásra kényszerítő verseny kikapcsolásához vezet. A gyakorlatban ebbe a sorba illeszkedhet a rossz vállalati hitelek állami felvásárlása – egy „rossz bank” létrehozása –, ami alkalmas az e hitelek fedezetéül szolgáló vagyontárgyak állami céloknak megfelelő – például kiválasztott ügyfeleknek való értékesítéssel történő – hasznosítására.

Minden bizonnyal tartósan fennmaradnak a kormány embematikus, népszerű, de nagyrészt hatástalan, s gyakran káros mellékhatással járó céljai. Így a lakosságot sújtó „megszorítások” helyett első körben az üzleti szektor terheinek emelése (melyek így csak közvetve terhelik a fogyasztókat, aminek új példája a reklámadó bevezetése), a rezsiszűkítés megvédése, a statisztikailag kimutatott munkanélküliség csökkentése. A lehetséges

mértékig, akár 2 százalékos közzelég folytatódni fog az alapkamat csökkentése, vállalva azt, hogy az elszakad a versenytársak (például Lengyelország) alapkamatától, a piaci kamatok teljesen elszakadnak az elvileg irányadó kamattól, s a forint árfolyama tovább gyengül.

E gazdaságpolitika nem javítja az általános üzleti klímát, így nem alkalmas az évek óta romló versenyképesség javítására, a gazdaság tartós növekedési pályára állítására. Ezért 2014 csak kakukktojás lehet a magyar gazdaságtörténetben. Egyelőre, nemhogy az aranytojásnak, de még az azt tojó tyúkocskának sincs se híre, se hamva.

Állami paradoxon

A MAGYAR ÁLLAM tevékenységének paradoxonja, hogy pénzügyileg kivonulóban van az Európában hagyományosan állami finanszírozású szerepekből, így az egészségügyből és oktatásból, csökkenti szociális kiadásait, miközben államosít és kliensrendszert épít ki a piaci szférában. A nagy egészségügyi és oktatási rendszerek átalakításából csak a centralizáció és a forráskivonás érzékelhető, a működés racionalizálása nem (sőt erősödik annak bürokratizmus, egysíkúsága).

E TERÜLETEK piaci szolgáltatóit – a patikáktól a tanfolyam-forgalmazáson át a nyelvoktatásig – az állam radikálisan átszervezte. Pénzügyi források híján az egészségügyi intézmények bővítik fizetős szolgáltatásaikat, melyek valós igényt elégítenek ki, de valódi reformkonceptió híján gazdaságilag és társadalmilag feszültséget keltő módon, miközben a valódi piaci megoldások tere nemhogy nem bővül, de szűkül. A munkaerő képzetlensége és rossz egészségi állapota, ennek családon belüli öröklődése a növekedés mind fontosabb akadálya.

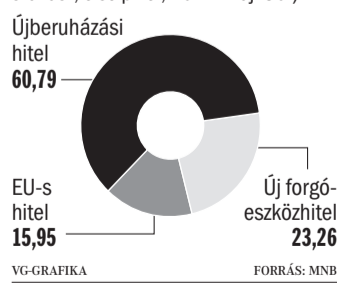
Gazdasági mutatók hároméves átlagos változása, 2011–2016 (százalék)

Év	GDP	Ipari GDP	Beruházás	Fogyasztás	Infláció
2011-13	0,3	-0,5	-1,4	-0,5	3,8
2014	2,5	4,0	8,0	2,0	0,5
2014-16	1,9	3,5	2,9	1,3	2,2

FORRÁS: KSH, GKI

Hitelcélok szerinti megoszlás

(szerződött összeg szerint, NHP második szakasz, első pillér, 2014. máj. 30.)

A jegybanki alapkamat alakulása (százalék)

